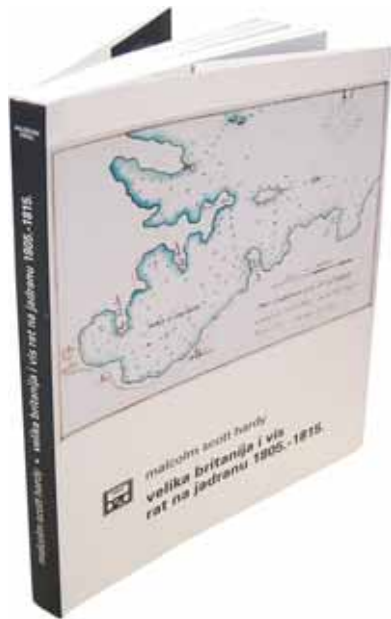

Great Britain and Vis, War in the Adriatic 1805-1815

Malcolm Scott Hardy

102

A bilingual Croatian-English edition of the book *Great Britain and Vis, War in the Adriatic 1805-1815* by British historian Malcolm Scott Hardy was published by the Književni krug from Split within the *Scientific Library* in 2006. The original is in English. The English text was translated into Croatian by Vesna Domany Hardy. The book contains 261 pages, dimensions are 16.5×23 cm, it is paperback, and is marked by ISBN 953-163-218-9.

The Croatian text includes following chapters:

- Preface
- Introduction: Great Britain and the Adriatic
- Defence of Vis, Safe port
- Delays and Reconnaissance
- Occupation and fortification
- Life on Vis
- Departure
- Appendix I: Sources
- Appendix II: Terminology, Glossary of place names
- Appendix III: Biographic notes
- Appendix IV: Ships and soldiers
- Illustrations

At the beginning of the English text, Hardy notes that the original text was written in English with footnotes and appendices, which were omitted in this edition

because of space. The book ends with an index of personal names.

Reading the *Preface*, one can find out Hardy lived and worked in Zagreb in early 1970s. He states he had been intrigued by guidebooks containing data about British occupation of the island of Vis during Napoleonic wars, as well as ruins of British fortresses. At the time, strangers were not allowed to visit Vis due to its military importance, so Hardy visited Vis in 1995. On return to London, he started researching relevant literature at the State Archive. He discovered comprehensive literature on the period in Croatian, German and French, most of it from the end of the 19th century. He points out there is not integral approach encompassing political, diplomatic, maritime, military, economic and local aspects of the events. He adds that the book is an attempt to use the existing context of French, Austrian, Croatian, even Serbian, Montenegrin, Russian and Turkish perspective and insert a detailed story composed of unpublished British original documents challenging or illuminating existing opinions.

Hardy first lists and explains reasons that made British presence in the Adriatic important for Great Britain between 1805 and 1815. He describes the presence of the British navy and army on Vis, before and after the battle at Vis, on March 13, 1811 with French army. According to Hardy, it is difficult to determine who was the first in the British navy to note the advantages of Vis as a port and a base, and when that was. He considers studying two types of sources for this purpose: British

sources, such as British captains' reports and their ship logs, and local sources. A priest from Vis, clergyman Doimi kept a detailed record of the events on the island, and Croatian historians used his records. Hardy points out that Doimi was mostly correct in listing the names of British ships and officers, but that he also mixed them up. He warns that his chronological order of ship movement varies from those in ship logs, often by more than a year. Thereby, Hardy assumes Doimi wrote his observations several years after the events he described had happened.

Based on preserved private and official correspondence of certain commanders, as well as documents of Admiralty and the War Cabinet of British Government, Hardy represents the development of a lasting discussion, during which the British navy and military attempted to transfer responsibility to defend Vis to each other.

In order to write about the arrival of British army on Vis and its influence on the island, Hardy used official reports supplemented with detailed descriptions by clergyman, as well as records from private diaries of various British officers stationed at the island. He warns one more time that many dates and details from Doimi's diary repeated by generations of Dalmatian historians do not match official British documentation. He stresses that a representation of British activities on Vis has to be restricted to defensive measures of the British navy and ground forces considering construction of fortresses and supporting fortifications they built.

Velika Britanija i Vis, Rat na Jadranu 1805.-1815.

Malcom Scott Hardy

U *Biblioteci znanstvenih djela* Književnoga kruga iz Splita objavljeno je 2006. godine dvojezično hrvatsko-englesko izdanje knjige *Velika Britanija i Vis, Rat na Jadranu 1805.-1815.*, britanskoga povjesničara Malcolma Scotta Hardyja. Izvorni tekst knjige je na engleskom jeziku. Tekst s engleskog na hrvatski jezik prevela je Vesna Domany Hardy. Knjiga sadrži 261 stranicu formata 16,5×23 cm, meko je ukoričena, nosi oznaku ISBN 953-163-218-9.

Tekst na hrvatskom jeziku obuhvaća sljedeća poglavlja:

- Predgovor
- Uvod: Velika Britanija i Jadran
- Obrana Visa, Sigurna luka
- Odogode i izviđanja
- Okupacija i utvrđivanje
- Život na Visu
- Odlazak
- I. dodatak: Izvori
- II. dodatak: Nazivlje, Glosarij naziva mjesta
- III. dodatak: Biografske bilješke
- IV. dodatak: Brodovi i vojnici
- Ilustracije

Na početku Hardy je istaknuo da je izvorni tekst napisan na engleskom jeziku s bilješkama i dodacima, ali da su u ovom izdanju knjige izostavljeni zbog prostora. Na kraju knjige nalazi se kazalo osobnih imena.

Iz *Predgovora* se može saznati da je Hardy početkom 1970-ih godina živio i radio u Zagrebu. Navodi da su ga tada u turističkim vodičima zaintrigirali podaci o britanskoj okupaciji otoka Visa u doba Napoleonskih ratova, kao i tamošnji ostaci britanskih utvrda. U to doba strancima nije bio dozvoljen posjet Visu zbog njegova vojnog značenja, pa je Hardy posjetio Vis tek 1995. Nakon povratka u London počeo je istraživati relevantnu dokumentaciju u Državnom arhivu. Otkrio je da o tom razdoblju i događajima postoji obilna literatura na hrvatskom, njemačkom i francuskom jeziku, te da većina radova datira s kraja 19. st. Naglašava da dosad ne postoji integralni pristup koji bi objedinio politički, diplomatski, pomorski, vojni, ekonomski i lokalni aspekt događaja. Dodaje da je ova knjiga pokušaj da se u postojeći

kontekst francuske, austrijske, hrvatske, pa čak i srpske, crnogorske, ruske i turske perspektive umetne detaljna priča sastavljena iz do sada neobjavljenih, britanskih izvornih dokumenata koji pobijaju, ili osvijetljavaju dosadašnje prosudbe.

Hardy najprije objašnjava razloge zbog kojih je britanska prisutnost na Jadranu bila važna za Veliku Britaniju u razdoblju od 1805. do 1815. Opisuje prisutnost britanske mornarice i vojske na Visu, prije i poslije bitke kod Visa, 13. ožujka 1811. s Francuzima. Prema njegovu mišljenju, teško je utvrditi tko je i kada prvi u britanskoj mornarici uočio prednosti Visa, kao luke i baze. Smatra da se u tu

rasprave tijekom koje su britanska mornarica i vojska jedan drugoj pokušavale prebaciti odgovornost za obranu Visa.

Pri pisanju o dolasku britanskih snaga na Vis i njihovom utjecaju na život na otoku, Hardy se služio službenim izvještajima uz nadopunu detaljnim opisima kanonika Doimija, kao i zapisima iz privatnih dnevnika raznih britanskih časnika stacioniranih na otoku. Ponovno upozorava da se mnogi datumi i pojedinosti iz Doimijeva dnevnika, što su ih ponavljale generacije dalmatinskih povjesničara, ne podudaraju sa službenom britanskom dokumentacijom. Ističe da se prikaz britanskog angažmana na Visu mora

svrhu s jedne strane mogu proučavati britanski izvori, kao što su izvještaji kaptana britanskih brodova i njihovi dnevnici plovidbe, a s druge strane lokalni izvori. Viški svećenik, kanonik Doimi je detaljno bilježio događaje na otoku, a hrvatski povjesničari su se služili njegovim zapisima. Naglašava da Doimi uglavnom točno navodi imena britanskih brodova i časnika, ali da ih miješa. Upozorava da se njegov kronološki poredak kretanja brodova razlikuje od zabilježenih u dnevnicima plovidbe, ponekad čak i za godinu dana razlike. Na osnovi toga, Hardy pretpostavlja da je Doimi svoja zapažanja pisao nekoliko godina nakon događaja koje je opisivao.

Na osnovi sačuvane privatne i službene korespondencije pojedinih zapovjednika, kao i na osnovi dokumenata Admiralteta i Ratnog kabineta britanske vlade, Hardy prikazuje razvoj dugotrajne

ograničiti na mjere poduzete za njegovu obranu s obzirom na izgradnju utvrda i pomoćnih utvrđenja.

Na temelju mnogobrojnih sačuvanih službenih i privatnih spisa, Hardy piše o Britancima na Visu, o tamošnjim uvjetima života i njihovoj reakciji na njih, kao i o njihovom odnosu s domaćim stanovništvom. Na kraju govori o razlozima njihova odlaska s otoka Visa i ostalih otoka koje su držali. Britanci su napustili Vis u srpnju 1815. kada su ga preuzeli Austrijanci.

U II. dodatku između ostaloga, Hardy navodi da posebnu važnost imaju karte koje su bile na raspolaganju Britancima u razdoblju između 1805. i 1815., jer pomažu kod prepoznavanja spominjanih mjesta u dokumentima kojima se služio. Karte koje se sada nalaze u britanskim zbirkama, obično su uvezane u atlase i

Based on numerous preserved official and private records, Hardy writes about the British on Vis, about their life conditions and reactions to them, as well as their relations with local population. Finally, he discusses why they left the island of Vis and other islands. The British left the island of Vis in July 1815, when Austrians took it over.

In Appendix II, Hardy states the special importance of maps at British disposal between 1805 and 1815 because they helped him recognize mentioned places in documents he used. Maps presently in British collections are commonly bound into atlases and are kept at the libraries of Admiralty, War Cabinet of the Ministry of Foreign Affairs and the Chamber of Commerce. Those collections' catalogues often give approximate atlas binding date. According to Hardy, maps used in the

Adriatic by the British can be recognized, not only because some maps contain original printing dates, but also because of the way some place names are written. The Hydrographic Office of the Admiralty was established in 1795 and was responsible for ordering and buying maps and plans, as well as for distributing them among British war ships. Several cartographers specialized for printing such maps worked in London.

The book contains several black and white illustrations (maps, plans, drawings, sketches, British soldier portraits, etc.). Some illustrations have their authors noted. Illustration originals are kept at the National Maritime Museum in London, the collection Manuscripts and Special Collections of the University of Nottingham and the Fisković private collection. In addition to those illustrations, the author

added several coloured illustrations (maps, plans) from 1835. Originals are kept at the War Archive in Vienna.

The book contains lots of quotes, letter transcripts, documents, records from private diaries and official reports which the author used to supplement his detailed description of events in the Adriatic and on Vis between 1805 and 1815. The author explains why his descriptions contain so much detail: "As I have already noted, this story's charm is in detail, and especially in problems of communicating and making decisions based on information received. Therefore, I am not going to apologize for these details, regardless of legibility. I am going to leave others to use the results of my detailed research for representations of a more general nature." (Preface, pages 6-7).

Ivka Kljajić

Dugopolje District Cadastre from the Beginning of the 19th Century

Stanko Piplović

The District of Dugopolje published the book *Dugopolje District Cadastre from the Beginning of the 19th Century* by Stanko Piplović in 2004. The book is the fourth volume of the *Zbornik radova općine Dugopolje* (Dugopolje District Proceedings). It consists of 160 pages, format 23×27 cm, it is hardback and marked by ISBN 953-98649-2-5.

The *Preface* was written by Stanko Balić, the editor of the book. In 2001, an idea originated to publish a special book containing all sheets of cadastral plans representing the present Dugopolje district produced in the first half of the 19th century. In 2001, the first volume of the *Dugopolje District Proceedings* was published, containing the paper *Dugopolje Area in the 19th Century* by Piplović. Preparing materials for the paper, Piplović asked Balić to accompany him on his visit to the State Archive in Split. This was the first time he had been able to view cadastral plans of the Dugopolje district with great interest. Thrilled with the plans' beauty, their value and physical planning parcel division, as well as toponyms, Balić told Piplović: "One day, we are together going to publish all these maps in a special book if God preserves our health, because these are very valuable archive materials for the Dugopolje district." The *Preface* ends with a three-verse poem, titled *U naslijeđe* (To Heritage). The final verse follows.

"Kamenim međašima od korova
zemlju braniše, obraniše.
Sačuvaše blago, međe i granice
u mapama zapisane, omeđene.
Zemlju svoju ljubeć predadoše

potomcima svojim, ostaviše u
naslijeđe."

The *Preface* is followed by a text titled *170th Anniversary of the Map Archive of Dalmatia (1834-2004)* by Nataša Bajjić-Žarko. The author notes the District of Dugopolje prepared this book on the occasion of the anniversary containing historical sources of cadastral districts of Dugopolje, Kotlenica and Koprivno from the beginning of the 19th century. She considers the anniversary is also an occasion to recall the importance and abundance of a part of Croatian cultural heritage, which should also be an incentive for a more comprehensive research of Dalmatian cadastre history. The text features data about the Archive's establishment, its content and importance of materials kept within.

In the *Introduction*, Piplović briefly explains the purpose of cadastre, starting from its origin up to stable cadastre in 1817. Survey of Dalmatia was conducted from 1824 to 1838. Plans were produced at the scale of 1:2914 for the north Dalmatia, and 1:2800 for middle and south Dalmatia. Plans of more important inhabited district parts are at the scale of 1:1440. The present Dugopolje district used to consist of three cadastral districts, districts of Dugopolje and Kotlenica which

čuvaju se u knjižnicama Admiraliteta, Ratnog kabineta Ministarstva vanjskih polova i Trgovačke komore. Katalozi tih zbirki uglavnom daju približni datum uvezivanja atlasa. Prema Hardyjevu mišljenju, karte kojima su se Britanci služili na Jadranu mogu se prepoznati, ne samo zato što se na pojedinim kartama nalaze izvorni datum tiskanja, nego zbog načina pisanja pojedinih imena mjesta. Hidrografski ured Admiraliteta osnovan je 1795. i bio je zadužen za narudžbe i kupovinu karata i planova, te za njihovu distribuciju britanskim ratnim brodovima. U Londonu je radilo nekoliko kartografa specijaliziranih za tiskanje takvih karata.

U knjizi se nalazi nekoliko crno-bijelih ilustracija (karata, planova, nacrti i crteža, skica, portreta britanskih vojnika i dr.). Uz neke ilustracije navedeni su i njihovi autori. Izvornici ilustracija čuvaju se u Nacio-

nalnom pomorskom muzeju u Londonu, zbirci Rukopisi i posebne zbirke Sveučilišta u Nottinghamu i privatnoj zbirci Fisko- vić. Osim tih ilustracija, autor je priložio i nekoliko ilustracija u boji (karata, planova) iz 1835. Izvornici se nalaze u Ratnom arhivu u Beču.

Knjiga sadrži veliki broj citata, prijepisa pisama, spisa, zapisa iz privatnih dnevnika i službenih izvještaja s kojima je autor upotunio svoj detaljni opis događaja na

Jadranu i Visu u razdoblju od 1805. do 1815. Razlozi detaljnog opisa mogu se sagledati iz sljedećih rečenica: "Kako sam već primjetio, velika draž ove teme počiva u detalju, a posebno u problemima komuniciranja i donošenja odluka na osnovi primljenih informacija. Stoga se neću posebno ispričavati zbog unošenja tih detalja, bez obzira na čitljivost teksta. Prepuštam drugima da se koriste rezultatima mog detaljnog istraživanja za općenitije prikaze." (Predgovor, str. 6-7).

Ivka Kljajić

Katastar općine Dugopolje s početka 19. stoljeća

Stanko Piplović

Općina Dugopolje je 2004. godine objavila knjigu *Katastar općine Dugopolje s početka XIX. stoljeća* autora Stanka Piplovića. Knjiga je četvrti svezak u nizu *Zbornik radova općine Dugopolje*. Sastoji se od 160 stranica formata 23×27 cm, tvrdo je uvezana i nosi oznaku ISBN 953-98649-2-5.

Predgovor knjizi napisao je Stanko Balić koji je ujedno i urednik knjige. Iz nje ga se može saznati da je zamisao za objavljivanje u posebnoj knjizi svih listova katastarskih planova na kojima je prikazano područje današnje općine Dugopolje izrađenih u prvoj polovici 19. st. nastala 2001. godine. Navodi da je te godine objavljen prvi svezak *Zbornika radova Dugopolje* u kojem se nalazi Piplovićev rad pod naslovom *Područje Dugopolja u 19. stoljeću*. Pripremajući priloge za taj rad, Piplović ga je pozvao da s njim posjeti Državni arhiv u Splitu. Tada je prvi put s velikim zanimanjem gledao katastarske planove općine Dugopolje. Oduševljen ljepotom tih planova, njihovom vrijednošću i prostorno-planskom podjelom parcela, te toponimima, Balić je rekao Piploviću: "Jednoga dana ćemo zajedno objaviti sve ove mape u posebnoj knjizi, ako nam Bog sačuva zdravlje, jer ovo je vrlo vrijedna arhivska građa za općinu Dugopolje." Na kraju *Predgovora*, Balić je priložio pjesmu

U naslijeđe od tri strofe. Ovdje donosimo treću strofu te pjesme.

"Kamenim međašima od korova
zemlju braniše, obraniše.
Sačuvaše blago, međe i granice
u mapama zapisane, omeđene.
Zemlju svoju ljubeć predadoše
potomcima svojim, ostaviše u
naslijeđe."

Nakon *Predgovora* slijedi tekst pod naslovom *170. obljetnica osnutka Arhiva mapa za Dalmaciju (1834-2004)* Nataše Bajić-Zarko. Autorica navodi da je općina Dugopolje u povodu te obljetnice priredila ovu knjigu u kojoj su objavljeni povijesni izvori katastarskih općina Dugopolje, Kotlenice i Koprivno s početka 19. st. Smatra da je ta obljetnica ujedno i prigoda da se podsjetimo na važnost i bogatstvo toga dijela hrvatske kulturne baštine što bi ujedno trebao biti poticaj za sveobuhvatnije istraživanje povijesti katastra u Dalmaciji. U tekstu donosi podatke o osnivanju Arhiva, njegovu sadržaju i važnosti gradiva koje čuva.

U *Uvodu* Piplović ukratko piše o svrsi katastra, počevši od njegova prvog javljanja pa do uvođenja stabilnog katastra 1817. Izmjera Dalmacije provedena je od 1824. do 1838. Planovi su izrađeni u

mjerilu 1:2914 za sjevernu, a 1:2800 za srednju i južnu Dalmaciju. Planovi važnijih naseljenih dijelova općina su u mjerilu 1:1440. Današnja općina Dugopolje u to se doba sastojala od triju katastarskih općina, općina Dugopolje i Kotlenice koje su pripadale kotaru Split, te općine Koprivno koja je pripadala kotaru Sinj. Piplović navodi da su izmjeru terena proveli i planove izradili mjernici uglavnom iz Italije, navodeći njihova imena. Karta Dugopolja sadrži 21 list mjerila 1:2880 i 3 lista mjerila 1:1440, Koprivno 9 listova mjerila 1:2880 i 1 list mjerila 1:1440, a Kotlenice 12 listova mjerila 1:2880 i 1 list mjerila 1:1440.

Za svaku od triju katastarskih općina izrađeni su katastarski planovi i elaborati. Elaborat se sastoji od Zapisnika čestica zemljišta (*Protocollo delle particelle dei terreni*) i Zapisnika čestica zgrada (*Protocollo delle particelle degli edifici*) te Operata poreznih procjena (*Operato dell'Estimo censuario*). Tekst zapisnika i operata je na talijanskom jeziku. Toponimi i onomastički podaci također su pisani talijanski, ali često netočno, jer su seljaci koji su ih davali bili nepismeni, a mjernici stranci pa su ih slabo razumjeli. Prema Piplovićevu mišljenju, ti vrlo detaljni podaci pružaju mogućnost gospodarskih i demografskih analiza, mogućnost utvrđivanja socijalnih prilika, običaja na području današnje općine Dugopolje početkom 19. st.